

FSD3486

**Haastattelut Suomen arkeologisten
löytöjen tietokannan kehittämisestä
2018-2019**

Aineisto-opas

TIETOARKISTO

Tämän aineisto-oppaan viittaustiedot:

Haastattelut Suomen arkeologisten löytöjen tietokannan kehittämisestä 2018-2019 [aineisto-opas]. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [tuottaja ja jakaja], 2021.

Aineisto-opas on luotu aineiston versiosta 1.0 (5.8.2021).

Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto
33014 Tampereen yliopisto

Asiakaspalvelu:
asiakaspalvelu.fsd@uta.fi
040 190 1442

Palveluportaali Aila:
<https://services.fsd.uta.fi/>

Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto
<http://www.fsd.uta.fi/>

Lukijalle

Tämä aineisto-opas on osa Tietoarkistoon arkistoitua tutkimusaineistoa FSD3486. Oppaan alussa on tiedot aineiston sisällöstä, aineiston rakenteesta ja keruusta sekä luettelo julkaisuista, joissa aineistoa on käytetty. Opas sisältää myös aineiston keräämisessä käytetyt dokumentit, esimerkiksi mahdolliset haastattelukysymykset, kirjoitusohjeet, tutkimuskutsut, litterointiohjeet tai virikemateriaalit. Tekstiaineistoista mukana on usein lisäksi aineistonäyte, josta selviää esimerkiksi käytetty litterointitaso.

Liitteenä olevat aineistoon kuuluvat dokumentit on tarvittaessa anonymisoitu. Kaikki oppaan sisältämät aineiston keräämisessä käytetyt dokumentit toimitetaan asiakkaalle aineiston latauksen yhteydessä myös erillisinä tiedostoina

Aineistoon ja sen tekijöihin tulee viitata asianmukaisesti kaikissa julkaisuissa ja esityksissä, joissa aineistoa käytetään. Tietoarkiston antaman malliviittaustiedon voi merkitä lähdeluetteloon sellaisenaan tai sitä voi muokata julkaisun käytäntöjen mukaisesti. Malliviittaus:

Wessman, Anna (Helsingin yliopisto): Haastattelut Suomen arkeologisten löytöjen tietokannan kehittämistä 2018-2019 [sähköinen tietoaineisto]. Versio 1.0 (2021-08-05). Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [jakaja]. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:fsd:T-FSD3486>

Tietoarkistoon on lähetettävä viitetiedot kaikista julkaisuista, joissa käyttäjä hyödyntää aineistoa. Aineiston alkuperäiset tekijät ja tietoarkisto eivät ole vastuussa aineiston jatkokäytössä tuotetuista tuloksista ja tulkinnoista.

Sisältö

1	Aineiston kuvailu	1
1.1	Aineiston otsikot ja datan versio	1
1.2	Sisällön kuvaus	1
1.3	Aineiston rakenne ja keruu	3
1.4	Aineiston käyttö	3
A	Haastattelukysymykset	5
B	Aineistonäyte	11

Luku 1

Aineiston kuvailu

1.1 Aineiston otsikot ja datan versio

Aineiston nimi: Haastattelut Suomen arkeologisten löytöjen tietokannan kehittämisestä 2018-2019

Aineiston nimi englanniksi: Finnish Archaeological Finds Recording Linked Open Database: Interviews on User Needs 2018-2019

Aineisto-opas on luotu aineiston versiosta 1.0 (5.8.2021).

1.2 Sisällön kuvaus

Muu materiaali

Lisätietoa Suomen arkeologisten löytöjen linkitetty avoin tietokanta (SuALT) -hankkeesta hankkeen blogissa.¹

Blogissa muun muassa tietoa eri osahankkeista ja tutkimusryhmästä sekä lista hankkeen julkaisuista.

Tekijät

Wessman, Anna (Helsingin yliopisto. Kulttuurientutkimuksen laitos)

Aineiston on litteroinut Helinä Parviainen.

Aineiston tekijänoikeudet

Tietoarkiston ja aineiston luovuttajan tekemän sopimuksen mukaisesti.

¹<https://blogs.helsinki.fi/suALT-project/about-the-project/>

Aineiston luovuttaja

Hiidenmaa, Pirjo (Helsingin yliopisto. Humanistinen tiedekunta)

Aineisto luovutettu arkistoon

10.11.2020

Asiasanat

arkeologia; etsintä; harrastukset; kansalaistiede; kehittämisprojektit; kehittämistutkimus; kullankaivu; käyttäjäkeskeinen suunnittelu; käyttäjälähtöisyys; metallinilmaisimet; muinaismuistoalueet; museot; paikkatietojärjestelmät; tietokannat

Tieteenala / Aihealue

OKM:n tieteenalaluokitus: Humanistiset tieteet

CESSDAn luokitus: Kulttuuritoiminta ja -osallistuminen, mielipiteet kulttuurista; Tietoyhteiskunta; Vapaa-aika, matkailu ja urheilu

Sarjakuvaus

Tämä aineisto kuuluu sarjaan:

Aineistot, jotka eivät kuulu sarjaan

Yksittäiset aineistot, jotka eivät kuulu mihinkään sarjaan.

Sisällön kuvaus

Aineistossa selvitetään, millaisia toiminnallisuuksia tulevat käyttäjät toivovat arkeologisten löytöjen Löytösampo-tietokantaan. Suomen arkeologisten löytöjen linkitetty avoin tietokanta (SuALT) on monitieteinen hanke, jossa kehitetään innovatiivisia palveluita metallinetsijöille ja muille arkeologian harrastajille soveltamalla semanttisia teknologioita kansalaistieteeseen. Hanke on Suomen Akatemian rahoittama. Aineisto sisältää sekä yksilö- että ryhmähaastatteluja. Yhteensä haastateltiin 50 henkilöä.

Tietoarkistoon on arkistoitu myös hankkeessa ennen haastatteluja kerätty kyselyaineisto FSD3487 Suomen arkeologisten löytöjen tietokantakysely 2018. Aineistot sisältävät osittain samoja vastaajia, mutta vastaajat eivät ole yhdistettävissä.

Haastatteluissa keskustellaan tietokannan kehittämiseen liittyvistä teemoista sekä metallinetsinharrastuksesta ja kansalaistieteestä (citizen science) yleisemmin. Lapissa toteutetuissa haastatteluissa keskustellaan lisäksi kullankaivuusta sekä saamelaisen kulttuuriasemasta arkeologiaan

liittyen. Haastatteluissa näytetään kaksi havainnekuvaa siitä, miltä tietokanta tulee näyttämään. Keskustelunaiheita ovat esimerkiksi järjestelmän helppokäyttöisyys, erilaisten karttojen hyödyntäminen, prosessi esineiden kirjaamisesta järjestelmään, kielivalinnat, hakutoiminto, käyttäjien tunnistaminen ja rekisteröityminen sekä keskustelualustan vaatimukset. Haastatteluissa selvitetään myös, miten tutkittavien mielestä esineiden validointi tulisi toteuttaa ja kuka validoinnin saa suorittaa.

Taustatietoina aineistossa on kerätty haastattelupäivä sekä haastateltavan sukupuoli ja toimiala. Aineistosta on tehty html-versio, jonka hakemiston avulla haastatteluja on helppo selata.

1.3 Aineiston rakenne ja keruu

Maa: Suomi

Kohdealue: Suomi

Havainto/aineistoyksikkötyyppi: Henkilö

Perusjoukko/otos: Arkeologian harrastajat sekä museoalan ammattilaiset Suomessa

Aineistonkeruun ajankohta: 28.4.2018 – 22.11.2019

Kerääjät: Helsingin yliopisto. Kulttuurien tutkimuksen laitos

Aineistonkeruun tekniikka: Kasvokkainen haastattelu, Kohderyhmäkeskustelu: kasvokkainen keskustelu, Yhteenveto, lyhennelmä tai tiivistelmä

Keruväline tai -ohje: Haastatteluteemat tai haastattelurunko

Tutkimuksen aikaulottuvuus: Poikkileikkausaineisto

Havainto/aineistoyksiköiden valinta: Ei-todennäköisyysotanta: itsestään muotoutunut näyte

Ei-todennäköisyysotanta: harkinnanvarainen poiminta

Osa vastaajista ilmoitti kiinnostuksestaan osallistua haastatteluihin hankkeessa aiemmin toteutetun kyselyn yhteydessä. Lisäksi tutkija kontaktoi joitain ammattiryhmiä henkilökohtaisesti.

Aineiston määrä: 30 haastattelua odt-muodossa. Aineistosta on tuotettu lisäksi selailtava html-versio sekä taulukkomuotoinen csv-versio.

1.4 Aineiston käyttö

Aineiston käytössä huomioitavaa

Kahdesta haastattelusta on saatavilla vain haastattelijan muistiinpanot.

Tutkija on anonymisoinut aineistoa poistamalla suorat tunnisteet sekä vahvoja epäsuoria tunnisteita, kuten organisaatio- ja paikkatietoja. Tietoarkistossa anonymisointia tarkennettiin tarvittaessa ja yksi haastattelu poistettiin arkistoitavasta aineistosta kokonaan tunnisteellisuuden vuoksi. Tietoarkiston merkinnät on tehty käyttäen [[tuplahakasulkeita]].

Julkaisut

Wessman, Anna, Suzie Thomas, Ville Rohiola, Mikko Koho, Esko Ikkala, Jouni Tuominen, Eero Hyvönen, Jutta Kuitunen, Helinä Parviainen, Marianna Niukkanen. 2019. Citizen Science in Archaeology: Developing a Collaborative Web Service for Archaeological Finds in Finland. In J. Jameson and S. Musteata (eds) *Transforming Heritage Practice in the 21st Century: Contributions from Community Archaeology*. Springer. pp. 337-352

Ajantasainen julkaisuluettelo aineiston kuvailun yhteydessä osoitteessa

<https://services.fsd.uta.fi/catalogue/FSD3486>

Aineiston sijainti

Yhteiskuntatieteellinen tietarkisto

Käyttöoikeudet

Aineisto on käytettävissä (C) vain tutkimukseen ja ylempiin opinnäytteisiin.

Liite A

Haastattelukysymykset

FSD3486 HAASTATTELUT SUOMEN ARKEOLOGISTEN LÖYTÖJEN TIETOKANNAN KEHITTÄMISESTÄ 2018-2019

FSD3486 FINNISH ARCHAEOLOGICAL FINDS RECORDING LINKED OPEN DATABASE: INTERVIEWS ON USER NEEDS 2018-2019

Tämä dokumentti on osa yllä mainittua Yhteiskuntatieteelliseen tietoarkistoon arkistoitua tutkimusaineistoa.

Dokumenttia hyödyntävien tulee viitata siihen asianmukaisesti lähdeviitteellä.

This document forms a part of the above mentioned dataset, archived at the Finnish Social Science Data Archive.

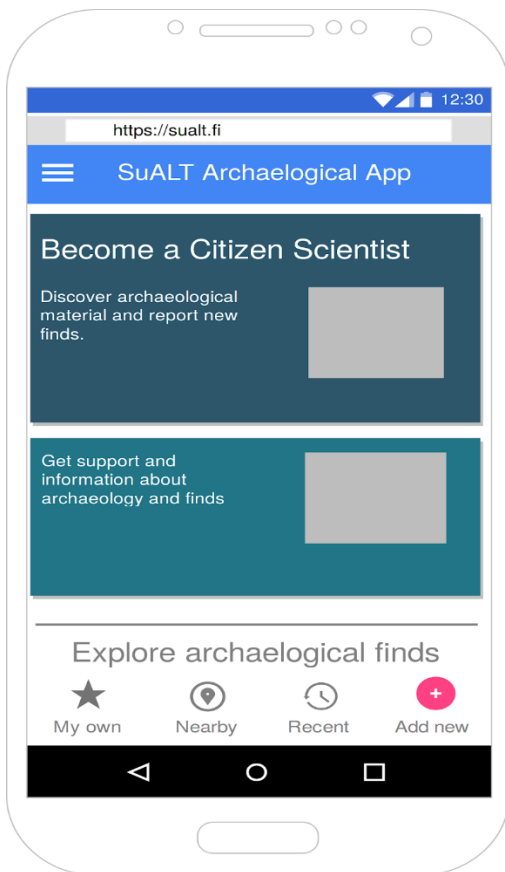
If the document is used or referred to in any way, the source must be acknowledged by means of an appropriate bibliographic citation.

Detta dokument utgör en del av den ovannämnda datamängden, arkiverad på Finlands samhällsvetenskapliga dataarkiv.

Om dokument är utnyttjat eller refererat till måste källan anges i form av bibliografisk referens.

SuALT-projektin Haastattelukysymykset

Ennen nauhoituksen alkua haastattelija esittelee projektin, sen tekijät ja projektin tämän hetkisen tilanteen. Haastattelija kertoo myös haastateltavalle mitä kansalaistieteellä tarkoitetaan. Haastattelija näyttää kaksi mock-up kuvaa (ks. alla) suunnitteilla olevasta Löytösammosta, miltä se voisi näyttää ja korostaen, että tämä on ainoastaan hahmotelma. Haastattelija esittelee kuvan eri osioita lyhyesti, mitä tietoja ne voisivat sisältää. Haastattelut etenevät vapaamuotoisesti alla olevien teemojen mukaan.

Kuva 1. Löytösammon etusivun hahmotelma

Kuva 1

Mitä erilaisia tietoja etusivulla tulisi sinun mielestäsi olla?

- Säännöt, vastuullisuus, löytöjen putsaminen, ”konservointi”, laki...
- Muistutus siitä, että muinaisjäännösrekisteri ei ole ajanmukainen?

Millä tavalla tämä tieto voidaan esitellä?

- Onko valokuvat tai videot hyvä vaihtoehto tiedon esittämiseen?

Miten vältetään viranomaiskielisyys?

Pitäisikö SuALTin etusivulla olla kuvagalleriassa esim. kuukauden esine?

- Minkälainen tämä voisi olla?
- Onko näiden esineiden pakko olla arvokkaita tai harvinaisia vai voisiko siinä olla myös ns. massalöytöjä jolloin tuotaisiin arjen esineistöä paremmin esille?

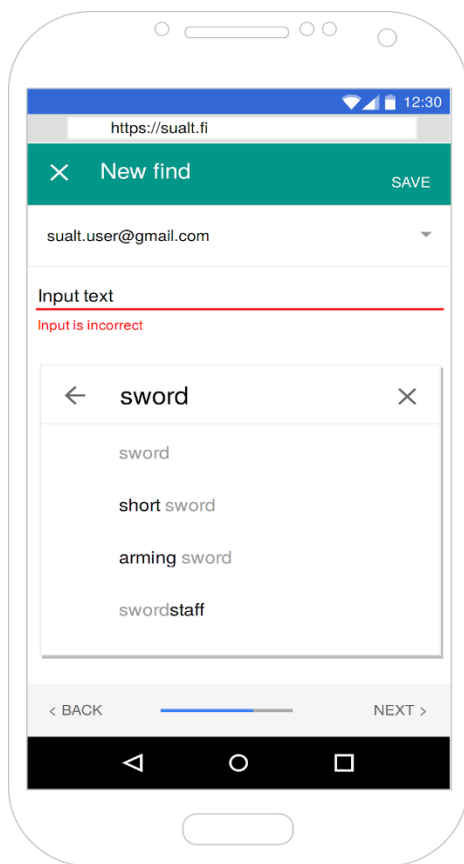
SuALTin hakutoiminnot: millä tavalla olisi mahdollista hakea esinetyyppejä?

- miten haetaan esimerkiksi tunnistamattomat löydöt?

Miten saataisiin SuALTista helposti lähestyttävä ja helppokäyttöinen?

Minkälaisia karttanäkymiä SuALTissa pitäisi olla?

- Muinaisjäännösrekisterin kautta nähdään myös olemassa olevat suojellut muinaisjäännökset, jolloin niitä alueita voidaan välttää
- Mitä tapahtuu kategorialle mahdolliset muinaisjäännökset? Näkyykö ne myös kaikille?
- Miten voidaan taata, että käyttäjä saa ajanmukaisia tietoja, jos muinaisjäännösrekisteri ei ole ajanmukainen?
- Miten saadaan aluerajaukset ajanmukaisiksi?
- Pitäisikö tarkat löytöpaikat näkyä vain rekisteröityneille käyttäjille?
- Miten vältetään se, että tietoja käytetään väärin?

Kuva 2. Uuden esineen syöttäminen Löytösampoon.

Kuva 2

Mitä tietoja näytetään kaikille käyttäjille (selaaajat, katselijat)?

- tulisiko olla erilaiset näkymät katselijoille?

Mitä tietoja näytetään rekisteröityneille käyttäjille?

- Pitäisikö suodattaa SuALTissa olevaa tietoa eri käyttäjäryhmille?
- Esim. harrastajat näkevät jotain tiettyä ja arkeologit jotain lisää, viranomaiset kaiken?
- Voiko tutkijat/jatko-opiskelijat saada viranomaisstatuksen, eli näkemään kaiken datan?
 - Millä tavalla haetaan tutkimuslupaa tällaiselle?

Esineiden ilmoittaminen sanastojen kautta?

- Vapaiden tekstikenttien välttäminen

Miten käyttäjä näkee missä vaiheessa löytöjen syöttämistä hän on?

Mitä kaikkea SuALTIin voisi syöttää?

- Onko mahdollista syöttää myös muuta kuin metalliesineitä?

Missä menee aikaraja, jotka Museovirasto vielä ottaa kokoelmiin?

Minkäikäisiä rahoja ilmoitetaan ja mitkä otetaan kokoelmiin

Valokuvien lisääminen – montako valokuvaa SuALTIin tulisi voida syöttää?

- mikä olisi minimi/maksimimäärä?

Minkälaisia valokuvia SuALTissa tulisi olla, esinekuvien lisäksi?

- *In situ* kuvat – voidaanko tätä vaatia harrastajalta?
- Pitäisikö SuALTissa olla printattava mittakaava esinelöydöille, jotta kuvat olisivat mahdollisimman yhtenäiset?
- Mitä mieltä siitä, että sinne voisi lisätä maisemakuvia tai kuvia esim. löytökuopasta?

Miten esineen ajoitus ilmoitetaan? (oleellinen asia hakutoiminnoissa tutkijoille)

- Sanallisesti aikaperiodeittain, esim. merovingiaika, viikinkiaika, keskiaika?
- Numeroilla aikaperiodeittain, esim. 600-800-luku, 800-1050- luku?
- Pelkät vuosisadat?
- Jokin muu tapa? Yli- ja alimääritelmät?
- Voidaanko valita useampi vaihtoehto?
- Miten syötetään rahalöytöjen osalla täsmällinen vuosiluku (lyöntivuosi)?
 - menisikö tämä vapaaseen tekstikenttään?

·Pitäisikö liitetiedostoja voida lisätä?

- Minkälaista tietoa liitteissä voisi olla?

Lisätiedot – mitä kaikkea tässä voisi olla?

- Tulisiko vapaatekstikenttiä olla lisätiedoille?
- esim. maanomistajien kautta saadut lisätiedot, kansantarinat yms.

Valokuvien käyttöoikeus: mitä se tarkoittaa löytäjälle?

- mitä tämä tarkoittaa löytäjälle?
- pääseekö tutkijat käyttämään näitä kuvia omissa tutkimuksissaan?

Löytäjien oma nimi: pitääkö se näkyä avoimesti vai ei?

- mikä voisi olla vaihtoehdot?

Pitäisikö löytöpaikkojen koordinaattitiedot olla avoimesti näkyvissä?

- Mitkä olisivat rajoitteet?
 - Vain rekisteröityneet käyttäjät?
 - Saako löytäjä itse päättää onko tieto avointa vai ei?
 - Onko viranomaisten asia päättää tiedon avoimuudesta?
 - Vain tarkastetut kohteet avoimeksi?
 - Vain koekaivetut tiedot avoimeksi? Eli vain kiinteät muinaisjäänne-

Kuka tulisi validoida SuALTIin tulevat uudet löydöt?

- Millä tavalla se voisi tapahtua?
- Olisiko harrastajilla mahdollisuus validoida löytöjä kansalaistieteen mukaisesti?
- Entä opiskelijat ja arkeologit? Miten opiskelijoita/arkeologeja voisi tästä vapaaehtoistyöstä kiittää? Mikä toimisi porkkanana?
 - Opintopisteet, Tuhat tai CV:hen tunnustusta?
- Kuka päättää siitä kuka saa toimia löytöjen validoijana? Onko se Museovirasto?

- Pitäisikö olla jokin löytöjen asiantuntijaraati, joka tunnistaa löydöt?
- Pitäisikö validointi olla kaksivaiheinen?

Mitä tapahtuu tunnistamattomilla löydöillä (mysterilöydöt)?

- Miten ne ilmoitetaan?
- Kuka ne tunnistavat?
- Voisiko mysteeriesineet esim. pyöriä SuALTin etusivulla kuvagalleriassa, jolloin houkutellaan käyttäjät tunnistamaan nämä esineet?

Miten saadaan harrastajat ja arkeologit käyttämään tietokantaa?

- Miten saadaan tietokannasta helppokäyttöinen?
- Onko ideoita miten SuALTia voitaisiin myydä harrastajille?
- Mikä voisi olla porkkana SuALTin käyttönotolle?

Pitäisikö SuALTissa olla keskustelufoorumi?

- Minkälainen se voisi olla?
- Miten vältetään asiattomuudet keskustelupalstalla?
- Kuka moderoi keskustelua?

Miten saataisiin harrastajat ja arkeologit yhteyteen toisiinsa SuALTissa?

- Pitäisikö olla mahdollista lähettää yksityisviestejä harrastajille/arkeologeille?
- Miten voitaisiin kasvattaa yhteistyötä?
- Monet harrastajat haluaisivat ottaa yhteyttä arkeologiin. Voiko SuALTissa olla arkeologiprofiilit, jossa kerrotaan hänen toiminta-alue, erikoisala ja/tai kiinnostuksen kohteet?

Miten tutkimusta tuodaan esiin SuALTissa?

- Pitäisikö siinä olla listaus esim. vireillä olevista projekteista, SuALTin tietokannasta tehdyistä tutkimuksista yms., kuten PAS tietokannassa on?

Liite B

Aineistonäyte

FSD3486 HAASTATTELUT SUOMEN ARKEOLOGISTEN LÖYTÖJEN TIETOKANNAN KEHITTÄMISESTÄ 2018-2019

FSD3486 FINNISH ARCHAEOLOGICAL FINDS RECORDING LINKED OPEN DATABASE: INTERVIEWS ON USER NEEDS 2018-2019

Tämä dokumentti on osa yllä mainittua Yhteiskuntatieteelliseen tietoarkistoon arkistoitua tutkimusaineistoa.

Dokumenttia hyödyntävien tulee viitata siihen asianmukaisesti lähdeviitteellä.

This document forms a part of the above mentioned dataset, archived at the Finnish Social Science Data Archive.

If the document is used or referred to in any way, the source must be acknowledged by means of an appropriate bibliographic citation.

Detta dokument utgör en del av den ovannämnda datamängden, arkiverad på Finlands samhällsvetenskapliga dataarkiv.

Om dokument är utnyttjat eller refererat till måste källan anges i form av bibliografisk referens.

AW: pitäiskö tota äää pitäskö ne ohjeet olla kirjoitettuja sanallisia vai videomuodossa mikä-mitä
[H21: kirjo-] sä luulet että on niinkun-

H21: kirjoitettuja [AW: joo] ei kukaan jaksa kattoo videoita [AW: okei] ja sit kun kaikill ei puhelimessa toimi mitkään flash-videot [AW: joo] ja tämmöset [AW: niin] ei tuu toimimaan [AW: joo]

AW: ei kun mä mietin sitä kato jos sä teet sen löytöilmotuksen täällä kentällä sit kun sä meet kotiin ja sä oot putsannu sen löydön ja haluat niinkun täydentää sitä tietoo niin niin jos sä käytät sen pöytätietokoneelta niin oisko silloin hyvä olla videomuoto-videomuodossa mitään vai mielummin

H21: siis ohjeet vai

AW: niin niin ett miten valokuvataan löytö tai miten putsataan löytö oikeaoppisesti tai [miten mitataan löytö]

H21: [kyl mä veikkaan] kyl ett se menee paremmin perille kun se on tekstimuodossa [AW: joo okei] --
-(?) painottaa siitä tärkeet asia-asiat ja [AW: joo joo]

